

Blandt dem har endnu Indien, Pakistan og Nordkorea ikke undertegnet. Så sent som i efteråret 1997 tilkendegav både Indien og Pakistan, at de ikke havde til hensigt at tiltræde traktaten. Indien har bl.a. fremhævet, at traktaten ikke er omfattende nok, og derfor er der betydelig usikkerhed om, hvornår denne traktat kan træde i kraft.

Jeg vil med al respekt for hr. Keld Albrechtsens ræsonnementer sige, at jeg tror, det er meget vigtigt at være opmærksom på, at konflikten Indien/Pakistan er en måske nok så væsentlig årsag til ikkeunderskrivelsen og i øvrigt også måske fra Indiens side langsigtede balancesynspunkter i forhold til specielt Kina.

Men også det er noget, vi kan komme ind på under udvalgsbehandlingen. Jeg kan slutte med stor glæde at konstatere, at der er fuld opbakning til, at Danmark kan ratificere denne traktat.

Hermed sluttede forhandlingen, og forslaget overgik derefter til anden (sidste) behandling.

Afstemning

Anden næstformand (Henning Grove):

Jeg foreslår, at forslaget til folketingsbeslutning henvises til Forsvarsudvalget. Hvis ingen gør indsigelse, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

13) Første behandling af beslutningsforslag nr. B 75:

Forslag til folketingsbeslutning om Thulebasen.

Af Keld Albrechtsen (EL) og Villy Søvndal (SF). (Fremsat 25/11 97).

Forslaget sattes til forhandling.

Forhandling

Udenrigsministeren (Niels Helveg Petersen):

Selv om det er den danske regering, der fører Danmarks udenrigs- og sikkerhedspolitik, og selv om udenrigs- og sikkerhedspolitik ikke er

omfattet af hjemmestyreloven, lægger regeringen meget stor vægt på at føre en åben dialog med Grønlands hjemmestyre om alle spørgsmål, der har betydning for Grønland, og det gælder også udenrigs- og sikkerhedspolitiske spørgsmål.

Som led i dette nedsattes der i efteråret 1995 en permanent dansk-grønlandsk embedsmandsgruppe under ledelse af den administrerende direktør for Grønlands hjemmestyre og Udenrigsministeriets direktør. Denne gruppe kan drøfte alle udenrigs- og sikkerhedspolitiske spørgsmål, der vedrører Grønland, og som man fra dansk eller grønlandsk side måtte ønske at bringe op. Gruppen mødes ifølge kommissoriet mindst to gange årligt; i praksis har mødefrekvensen været højere.

Embedsmandsgruppens første store opgave var at foretage en grundig gennemgang af overenskomsten af 27. april 1951 om forsvaret af Grønland, den såkaldte forsvarsaftale med tillægsaftaler. Arbejdet med gennemgang af forsvarsaftalen med tillægsaftaler blev afsluttet i foråret 1997. En oversigt over eksisterende og stadig gældende tillægsaftaler er oversendt til de amerikanske myndigheder for at få dem afstemt med de amerikanske optegnelser.

Statsministeren og landsstyreformanden besluttede på deres møde den 31. januar 1997, at det dansk-grønlandske udenrigs- og sikkerhedspolitiske embedsmandsudvalg i forlængelse af gennemgangen af forsvarsaftalen med dertil hørende tillægsaftaler skulle vurdere, hvorvidt der var behov for en opdatering af forsvarsaftalen af 1951.

Embedsmandsgruppen har drøftet spørgsmålet på møder i maj 1997 og september 1997. Desuden drøftede jeg spørgsmålet med landsstyreformanden den 28. oktober 1997 under mit årlige besøg i Nuuk. Fra Grønlands side har man udtrykt ønske om en genforhandling bl.a. under henvisning til en række konkrete problemer vedrørende f.eks. miljøoprydning og skatter og afgifter.

Under mit besøg i Nuuk gentog jeg på regeringens vegne, at Danmark ikke finder det hensigtsmæssigt at rejse spørgsmål om en genforhandling af forsvarsaftalen over for USA eller at forsøge at rokke ved kerneelementerne i aftalen. I stedet foreslår regeringen at løse eventuelle konkrete problemer ved hjælp af tillægsaftaler til den nuværende aftale.

De fleste grønlandske substantielle problemer kan imødekommes uden en egentlig gen-

forhandling. Danmark har derfor opfordret Grønlands hjemmestyre til nøje at overveje behovet for ændringer. Hvis der er et reelt behov herfor, er regeringen indstillet på at arbejde for tillægsaftaler, der kan imødekomme hjemmestyret. I givet fald vil regeringen ingen indvendinger have imod, at Grønlands hjemmestyre i sådan nogle tillægsaftaler optræder som medunderskriver på dansk side.

Det er allerede sket i to tilfælde, dels aftalememorandum af 13. marts 1991 vedrørende brug af Sdr. Strømfjord luftfartsanlæg, Kulusuk flyveplads og andre forhold i forbindelse med De Forenede Staters militære aktiviteter i Grønland, dels aftalen af 19. januar 1995 vedrørende transit af turister og andre besøgende gennem Thule Airbase.

Spørgsmålet om, hvorledes vi kommer videre ad denne vej vil blive drøftet i den dansk-grønlandske udenrigs- og sikkerhedspolitiske embedsmandsgruppe.

Regeringen kan ikke støtte vedtagelse af beslutningsforslaget.

Ove Fich (S):

Vi lever i en tid, hvor Grønlands forhold til Danmark gradvis forandres. De grønlandske myndigheder overtager skridt for skridt beslutningsmyndigheden og administrationen af forskellige områder, og kontakten bliver tættere end tidligere på det område, der i dag er til debat, nemlig udenrigs- og sikkerhedspolitikken. Nedsættelsen af den permanent dansk-grønlandske embedsmandsgruppe er et eksempel herpå.

Det er efter vores opfattelse en helt naturlig udvikling. Intet er mere selvfølgelig, end at den grønlandske befolkning ønsker størst mulig indflydelse på det grønlandske samfund såvel internt som på dets rolle eksternt. Den kolde krig, hvor Grønland, og det er veldokumenteret historisk, spillede en central rolle, er afsluttet, og det giver naturligvis mere plads til nyorientering, når man ikke er brik i et stormagtsopgør. Derfor er der god grund til at udvikle dialogen mellem danske og grønlandske myndigheder og i øvrigt også mellem danske og grønlandske politikere på alle felter, herunder udenrigs- og sikkerhedspolitikken. Et eksempel herpå er Udenrigspolitisk Nævns møde med hjemmestyrets sikkerhedspolitiske udvalg i marts måned. Det er et led i et nyt samarbejde mellem Folketinget og hjemmestyret.

I Socialdemokratiet vil vi gøre alt for at sikre udviklingen af denne dialog. Naturligvis stiller hjemmestyreløven nogle begrænsninger op for, hvor langt man kan gå. Det er regeringen, der fører landets udenrigs- og sikkerhedspolitik, men alligevel er der naturligvis plads til at inddrage de grønlandske myndigheder, de grønlandske politikere.

Enhedslisten og SF har gennem beslutningsforslaget lagt op til en revision af forsvarsaftalen mellem Danmark og USA fra 1951. Samtidig ønsker de, at det grønlandske landsstyre skal være med i forhandlingerne. Samme krav er i øvrigt rejst af landsstyreformand Jonathan Motzfeldt. I vid udstrækning mener vi i Socialdemokratiet, at det i praksis er muligt at efterkomme ønskerne ikke af hensyn til SF og Enhedslisten, men af hensyn til den grønlandske befolkning.

Jeg tror imidlertid, det er væsentligt at fastholde de centrale elementer i forsvarsaftalen med USA, og derfor skal den ikke genforhandles. De nødvendige tilpasninger, der skal foretages, kan ske i form af tillægsaftaler, der vil have større eller mindre omfang. Det er naturligt, at hjemmestyret formulerer sine ønsker til sådanne tillægsaftaler, og jeg mærker mig her regeringens tilsagn om, at de grønlandske myndigheder i givet fald kan blive medunderskivere af tillægsaftalerne. Derved synes jeg, at vi opnår de nødvendige forbedringer af forsvarsaftalen med USA uden at foretage en total genforhandling.

På den baggrund kan Socialdemokratiet ikke støtte Enhedslistens og Socialistisk Folkepartis beslutningsforslag.

(Kort bemærkning).

Keld Albrechtsen (EL):

Der er et spørgsmål, som undrer mig, og som jeg godt vil bede hr. Ove Fich besvare: Hvad er det for centrale elementer i forsvarsaftalerne, som Socialdemokratiet og – sådan forstod jeg også ministeren – regeringen ikke ønsker at få genforhandlet? Det forekommer mig lidt mystisk. Der kan vel ikke være nogle militære hensyn, som man fra dansk side ikke ønsker at Grønland skal have indflydelse på, eller hvad er det, man ikke vil have, at det grønlandske hjemmestyre skal have mulighed for at få genforhandlet?

Hvad er det i forsvarsaftalerne, der jo forhåbentlig tilhører en svunden tid, som man mener skal videreføres ind i fremtiden? Jeg må ind-

rømme, at jeg ærlig talt ikke forstår det. Hvis det nu er meningen, at man f.eks. skal bruge basen til et miljøcenter eller andre formål i stedet for militære formål, hvorfor i alverden skal man så holde fast i en gammel forsvarsaftale, som der ikke længere er noget som helst grundlag for at opretholde?

Jens Kirk (V):

Da Venstres ordfører, hr. Christian Mejdahl, ikke kan være til stede, skal jeg på Venstres vegne fremsige følgende:

Venstre er af den opfattelse, at amerikanernes ønske om at etablere en islandingsbane ved Thule skal løses gennem en procedure, som inddrager Grønlands kommando, Grønlands hjemmestyre og de lokale myndigheder. Vi lægger megen vægt på, at der opnås enighed parterne imellem.

Venstre kan ikke støtte beslutningsforslaget.

Jens Jørgensen (KF):

Den aftale, der omtales i beslutningsforslaget, stammer, som det er blevet sagt også af udenrigsministeren, tilbage fra den 27. april 1951.

Det er en gammel aftale, men ikke desto mindre fremgik det klart af udenrigsministerens indlæg, at der i årene siden har været gennemført samtaler, møder, bl.a. præciseret af ministeren selv gennem nedsættelsen af den permanente embedsmandsgruppe i 1995, som det direkte blev sagt. Denne gruppe kan drøfte alt. Grønlanderne kan komme med bidrag, der kan diskuteres mellem disse embedsmænd, og der foreligger den mulighed, som blev eksemplificeret to gange, at man kan lave tillægsaftaler.

Der er derfor efter Det Konservative Folkepartis opfattelse ikke behov for at gennemføre en fornyet revision. Det kan løses inden for de samarbejdsorganer, der er, og som konkret har skabt resultater.

Derfor skal jeg på Det Konservative Folkepartis vegne meddele, at vi vil stemme nej til beslutningsforslaget.

Villy Søvnald (SF):

Efter SF's opfattelse vil det være helt naturligt, at Grønland i højere grad får indflydelse på, hvad der skal ske på det Grønland, som jo skal lægge både befolkning, jord og ressourcer til det, der foregår. Derfor synes vi, det er helt naturligt at kigge på forsvarsaftalen fra 1951. Den er som bekendt fra før den nuværende hjemmestyreordning blev oprettet, og derfor er

det et nyt forhold, der er mellem Danmark og Grønland.

Det er i øvrigt også det grønlandske hjemmestyres opfattelse, at det ville være ønskeligt at gå videre. Der er formentlig heller ingen, der under debatten vil bestride, at der er et sådant grønlandsk ønske, men i dag ser det ud til, at et flertal afviser at imødekomme det grønlandske ønske. Det er klart, ikke mindst i lyset af den gamle Thulesag, den anden Thulesag og den debat, der var omkring det, at det er ønskeligt og nødvendigt, at Grønland kommer til at sidde mere direkte med ved bordet som en direkte part.

Jeg synes altid, der er noget imponerende ved, at en sikkerhedspolitisk situation ændrer sig fuldstændigt, og det er for Grønlands vedkommende sket i kraft af afslutningen af den kolde krig, og at man så i øvrigt fastholder, at det ikke ændrer noget som helst. Verden har forandret sig, men vi står fuldstændig, hvor vi stod, før verden forandrede sig. Det synes jeg ærlig talt er et imponerende standpunkt, og det er så også standpunktet her, at uanset ændringerne af sikkerhedspolitisk art, bliver regeringspartierne, Venstre og De Konservative solidt stående, hvor de altid har stået, og rokker sig ikke en tomme. Verden kan forandre sig, men vi forandrer os ikke. Det er vel budskabet.

Det, man gør, og som partierne formentlig er bevidste om, er, at man siger nej til det grønlandske ønske om at komme med, og det er udtrykt mange gange af Grønlands hjemmestyre. Man siger også nej til en debat om, hvorvidt man kunne anvende Thule i den ny sikkerhedspolitiske situation til noget andet end det, der var Thulebasens rolle under den kolde krig.

Det, der egentlig kan bekymre mest, synes jeg, men jeg forstår, at det er svært at få en debat om det, er et udtryk, som i den grad er hentet fra diplomatiet. Man finder det ikke »hensigtsmæssigt« at genforhandle, og man er i det tilfælde regeringen.

Når hr. Keld Albrechtsen så spørger, hvad den metafor dækker over, at man ikke finder det »hensigtsmæssigt«, finder ordføreren det ikke umagen værd at besvare spørgsmålet, og derfor nytter det jo formentlig ikke at gentage: Hvad er det egentlig, der ikke er hensigtsmæssigt?

Hvorfor er det ikke hensigtsmæssigt at erkende, at der er en ny sikkerhedspolitisk situation? Hvorfor er det ikke hensigtsmæssigt at erkende, at der er et grønlandsk ønske? Og

hvad er det, der er så u hensigtsmæssigt? Kan vi ikke godt få det at vide? Er det en hemmelighed? Er den stemplet »fortroligt«? Må det ikke oplyses, hvad det er, der er u hensigtsmæssigt?

Jeg ved ikke, om det er muligt på et tidspunkt at formå enten den socialdemokratiske ordfører eller udenrigsministeren til at uddybe bare ganske kort, hvad det er, der vil være u hensigtsmæssig i det. Tillægsaftaler har jo den karakter, at de lige præcis er tillægsaftaler og ikke berører det centrale punkt, som Grønland har et ønske om at deltage i, nemlig en genforhandling af selve forsvarsaftalen. Men er det muligt at få opklaret under debatten, hvad det er, der ikke er hensigtsmæssigt?

Elisabeth Arnold (RV):

Da Det Radikale Venstres ordfører på området, hr. Jørgen Estrup, ikke kan være til stede i dag, skal jeg kort på Det Radikale Venstres vegne sige, at vi ikke finder, det er hensigtsmæssigt.

Den ny situation, der er så megen snak om, må jo være indtrådt masser af gange i de forløbne mange år, for aftalen er fra 1951, og allerede i 1953 må der have indfundet sig den nye situation, da der kom en ny dansk grundlov, hvor ordningen med Grønland også fik en ny formulering.

Der har været nye situationer, når verdenssituationen i det hele taget har ændret sig, og hvorfor der lige nu i november 1997 skulle være en ny situation synes også at være uklart, bortset fra at der var denne diskussion om islændingsbanen, hvor et kommunikationskiks gjorde, at man ikke fik den rette beslutningsrækkefølge.

Jeg synes i hvert fald, det er vigtigt at slå fast, at siden den aftale blev indgået i 1951, er der to ting, der er totalt uændrede, og det er, at Danmark forsat er medlem af NATO, og at vi stadig væk har hjemmestyreordningen, hvor det er Danmark, der på rigsfællesskabets vegne fører udenrigs- og forsvarspolitikken. De to ting er uændrede, og det er det, der er grundlaget for aftalen, så vidt jeg har forstået, og derfor mener jeg ikke, der er grundlag for at ændre de fundamentale indholdselementer i aftalen.

Derimod kan der være al mulig grund til at forhandle enkeltområder, specifikke spørgsmål og særlige forhold, hvor også Grønland er med til forhandlingerne, og så lave tillægsaftaler, som kan blive underskrevet.

Det er vi fuldstændig enige med regeringen i at der kan være mange gode grunde til, men de

fundamentale forhold vedrørende aftalen er fuldstændig uændrede, siden aftalen blev indgået.

(Kort bemærkning).

Villy Søvnald (SF):

Det har ofte været fremført som kritik af den nuværende regering, men såmænd også af tidligere, at den ikke koordinerede godt nok. Man må sige i dag, at koordineringen er fuldstændig. Ordvalget er fuldstændig det samme. Så tillykke med det!

Men debatter har jo også i et parlament til hensigt at skabe klarhed. Det er derfor, vi diskuterer ting. Jeg vil derfor godt spørge den radikale ordfører: Er det muligt at få uddybet den diplomatiske metafor »u hensigtsmæssigt« af den radikale ordfører?

(Kort bemærkning).

Keld Albrechtsen (EL):

Det var fru Elisabeth Arnolds bemærkninger om, at man kunne have rejst det her spørgsmål på et hvilket som helst tidspunkt siden 1951, og så nævne fru Elisabeth Arnold årstallet 1953. Jeg må indrømme, at dér blev jeg lidt rystet. Det er muligvis, fordi fru Elisabeth Arnold ikke har historiens forløb fuldstændig klart stående på nethinden.

Fru Elisabeth Arnold vil formentlig huske, hvis hun trækker det frem på skærmen, at da grundloven trådte i kraft, sørgede man meget bekvemt for – så vidt jeg husker var det 2 uger før – at foretage deportationen af befolkningen fra det, der så blev Thulebasen, og nordpå. Det var vist 2 uger før, men ministeren kan oplyse, hvor mange dage det var helt præcist. Man sørgede i hvert fald meget bekvemt for, at det fandt sted, således af grundlovens regler altså først trådte i kraft nogle få dage efter denne tvangsdeportation.

Så jeg synes, det var en noget uheldig bemærkning, fru Elisabeth Arnold lod sig lede ud i om det historiske.

Udenrigsministeren (Niels Helveg Petersen): Så vidt jeg kan se, ændrer grundlovsrevisionen intet i det forhold, at aftalen om Thule er indgået mellem Kongeriget Danmark og USA.

Jeg blev spurgt om hensigtsmæssighed og ikke hensigtsmæssighed. Jeg synes, det er et glimrende emne at dyrke mere i udvalget, og jeg deltager meget gerne i at forklare mere udførligt, hvorfor regeringen ikke finder det

hensigtsmæssigt; men jeg kan da give et par antydninger allerede nu.

For det første er det sådan, at Thulebasen fortsat er en vigtig installation. Der udføres i dag to hovedopgaver på Thulebasen. Den ene opgave er varsling af missilangreb; den anden er kommunikation med satellitter og sporing af satellitter.

Den sikkerhedspolitiske situation påvirker naturligvis de funktioner, der foretages på basen. Den ændrede trusselsopfattelse reducerer nok betydningen af missilvarslingsinstallationer, idet der ikke er den risiko for sådanne angreb som tidligere. Til gengæld kan det meget vel tænkes, at opgaven med at spore satellitter kan blive forøget i de kommende år. Så det er fortsat sådan, at Thule Air Base ud fra militære synspunkter er en vigtig installation.

For det andet er der den betragtning, som jeg for min del må lægge stor vægt på. Vi fører for øjeblikket drøftelser med USA om udskillelse af Dundas-området fra Thule Air Base. Det er et stærkt ønske fra Grønlands side, og det er også et ønske, som vi helt deler.

Der er drøftelser i gang med amerikanerne. Jeg er sikker på, at hvis vi midt i disse drøftelser skulle rejse spørgsmålet om en fundamental ændring af selve forsvarsaftalen, ville vi gøre det vanskeligt – ja, jeg vil sige, at vi ville gøre det helt umuligt for os at nå frem til en løsning på det andet problem, som er påtrængende, og som vi ønsker at løse sammen med grønlænderne i forhold til den amerikanske regering.

(Kort bemærkning).

Villy Søvnald (SF):

Jeg vil gerne takke udenrigsministeren for svaret på ordet »hensigtsmæssigt«.

Der var to led i svaret. Det ene var, at det kom på et knap så velvalgt tidspunkt på grund af forhandlingerne om Dundas-området, og at Dundas skulle være fri af Thuleområdet. Vi vil gerne diskutere nærmere under udvalgsarbejdet, om det er den rigtige timing.

Det andet synes jeg var af mere principiel art, nemlig at Thulebasen havde betydning for varsling af missilangreb. Det er jo klart, at det er selve Thulebasens hovedfunktion.

Men ligger der deri en vis mistro til, at den tredje part også vil kunne håndtere fortrolige oplysninger? Ellers forstod jeg ikke helt, hvad det analytiske argument var. Men o.k. det vender vi så tilbage til under udvalgsarbejdet.

Annette Just (FP):

Der er ingen, der kan undre sig særlig meget over, at dette forslag er kommet fra Enhedslisten og SF, for det drejer sig jo om den sædvanlige måde at undergrave NATO-samarbejdet på, for at sige det rent ud.

Hvad i alverdens riger og lande skal vi med NATO? Hvad skal vi med et forsvar? Skal vi ikke bare sætte os ned og lade som ingenting og så håbe på det bedste?

Sådan går det ikke. Thulebasen er en del af Danmarks forsvar i NATO, og jeg synes i virkeligheden, at både Enhedslisten og SF skulle tvinges til at læse »I kongens navn« om Henrik Kauffmanns kamp under Anden Verdenskrig for at sikre, at Danmark blev respekteret som allieret nation.

Det, som Enhedslisten og SF har præsteret i dag, er at prøve at undergrave det arbejde, som altså blev startet under Anden Verdenskrig, og som blev cementeret ved aftalen af 1951 med alle de tillægsaftaler, der er blevet lavet siden. Og jeg synes, det er en glæde, at det grønlandske hjemmestyre nu også er medunderskriver af de sidste aftaler og har fået tilsagn om også at kunne blive det fremover.

Men hvad der ikke er blevet sagt i dag, og som jeg i virkeligheden synes er lige så væsentligt for at diskutere Grønland som en del af Danmark i NATO-samarbejdet, er at Grønland – og jeg mener, at Jonathan Motzfeldt også er medlem af Forsvarskommissionen – vil være med, når vi tager op til Grønland med Forsvarskommissionen for at diskutere, om der skal være nogle små ændringer. Om der er et område, der skal tilbage, eller hvad det er, ved jeg ikke, og jeg skal heller ikke foregribe begivenhedernes gang, men de har nu fået mulighed for ikke blot at være med i samtalerne, men også være medunderskriver og have medindflydelse på, hvad det er, der sker med deres del af Danmark.

Arne Melchior (CD):

Jeg startede mit korte indlæg under den forrige debat med et omskrevet Hemingwaycitater. Jeg har også lyst til at starte med et låne-citat i denne sammenhæng:

Jeg husker fra min ungdom, at skiftende statsministre i deres åbningstaler eller trontaler i Folketinget plejede at starte det udenrigspolitiske afsnit med at sige: »Forholdet mellem Danmark og fremmed magt er godt«, og det vil jeg så omskrive til, at forholdet mellem Dan-

mark og Grønland er godt. Det er i hvert fald CD's opfattelse. Det er endda bedre, end det har været i visse perioder, og det er vi glade for. Og udenrigsministeren gav efter min mening alle de åbninger og var altså klar til diverse muligheder på en måde, som jeg tror for de fleste grønlandere vil være fuldt tilfredsstillende.

Forholdet mellem den danske regering og det grønlandske hjemmestyre og mellem dette hus og det grønlandske Landsting er godt, det skal det blive ved med at være, og vi skal vise al forståelse; der er ingen røde lamper, der er ingen klokker, der ringer, og bemærkningerne om, at Grønland risikerer at blive gidsel, finder jeg vildt overdrevne.

På alle disse mange præmisser kommer CD altså til det resultat, at tingene skal være, som de er inklusive de åbninger, de muligheder, som regeringen og det brede flertal her i salen har for øje.

Hans-Pavia Rosing (S):

Det er rigtigt, som hr. Arne Melchior siger, at vi har et udmærket, velfungerende forhold mellem Grønland og Danmark på mange områder, og at det bliver stadig bedre, men jeg vil ikke sige, det er 100 pct. perfekt, og det vil jeg komme lidt ind på i forbindelse med beslutningsforslaget.

Må jeg også lige til start, da udenrigsministeren selv fremdrog spørgsmålet om overdragelse af Dundas-området, stille et spørgsmål, som måske kan behandles videre i udvalget, om det udspil til en økonomisk deltagelse fra Grønlands side for at frigive Dundas-området, som USA's ambassadør kom med for nogen tid siden under et besøg i Grønland. Står den amerikanske regering bag, eller hvad ligger der i det hele taget bag det udspil, som ambassadøren kom med?

Når vi så kommer til beslutningsforslaget, bliver jeg en smule forundret ved at læse bemærkningerne, for jeg synes, der bliver fremmanet nogle fjendebilleder, som lykkeligvis er minimale i dagens verden, sådan som jeg ser den.

Forslagsstillerne skriver, at der er risiko for, at Thulebasen igen får en central rolle på grund af tilstedeværelsen af en avanceret radar på basen, dette angiveligt på grund af et mindretalsforslag i det amerikanske senat om udvikling af et nyt stjernekrigsprojekt.

Forslagsstillerne skriver, at Grønland risikerer at blive gidsel i en konflikt mellem NATO

og USA på den ene side og Rusland på den anden side. Det er ellers min forståelse, at alle partier her i salen, ja, alle medlemmer af EU, de allierede inden for NATO og i høj grad også de tidligere Østlande ønsker en fredelig udvikling baseret på samarbejde. Så på det plan har jeg lidt svært ved at deltage i den vilde paranoia, som jeg mener en del af bemærkningerne er udtryk for.

Når det er sagt, er jeg enig i de øvrige betragtninger om, at vi i Grønland får større medindflydelse på en ny udformning af den forsvarsaftale, som blev indgået i 1951. Det var en aftale mellem Danmark og USA uden Grønlands deltagelse i en tid, som sikkerhedspolitisk og i det hele taget internationalt var så aldeles anderledes end her i 1998. Alene det faktum, at Thulebasen på baggrund af den kolde krigs ophør kan tillægges en helt anden fredelig rolle, burde jo uden større, undskyld udtrykket, sværds slag få amerikanerne til at kontakte Danmark og Grønland for i fællesskab at få revideret aftalen.

Det er som bekendt ikke sket, og intet tyder på, at det vil ske i nær fremtid. Det kan så undre, at den danske regering ikke imødekommer de grønlandske ønsker og krav. Som det er blevet sagt tidligere, er vi statsretligt i den situation, at Danmark i forhold til hjemmestyreordningen suverænt varetager også Grønlands sikkerheds- og udenrigspolitik.

Rent praktisk er vi dog i den politiske dialog nået en del længere end i 1951, hvor Grønland stadig havde kolonistatus. Vi har på embedsmandsplan jævnlig konsultationer med de amerikanske og danske myndigheder og på politisk plan med de danske myndigheder. I vore ønsker til den danske regering har vi klart tilkendegivet ønsket om, at en revideret forsvarsaftale afspejler de ændrede konstitutionelle forhold, der er mellem Grønland og Danmark, og ligeledes af forsvarsaftalen afspejler den ændrede globale magtbalance og afspænding med en genforhandling for øje af de grønlandske krav klart formuleret.

Det grønlandske landstyre skal være part og medunderskriver af aftalen. Forsvarsaftalen skal bringes i overensstemmelse med de nuværende forhold, hvor der kun er ét forsvarsområde i Grønland, nemlig Thulebasen, og der skal fastsættes anmeldelses- og godkendelsesregler for amerikansk færden uden for forsvarsområdet. Ligeledes, som det også er sagt,

mangler der en del regler om miljøoprydning i selve forsvarsaftalen.

Lad mig til sidst også herfra opfordre udenrigsministeren og dermed den danske regering til at imødekomme disse legitime grønlandske krav. Der er brug for en up to date-revision af den dansk-amerikanske forsvarsaftale, og dette mener jeg i grunden helt må være i alles interesse.

Otto Steenholdt (V):

Ved at gennemlæse forslaget til folketingsbeslutning om Thulebasen kan jeg erklære, at forslagsstillerne har fulgt godt med i debatten i Grønland, i hvert fald om nødvendigheden af en revision af forsvarsaftalen fra 1951, men ikke længere.

Ved den sidste episode, da amerikanerne prøvede på at lave glidebane på isen uden at orientere i hvert fald det grønlandske hjemmestyre, var alle vi politikere fortørnede over den fremgangsmåde, som en anden stat eller den tredje part kunne finde på efter forgodtbefindende.

Vi talte meget om Thulebefolkningens tvangsflytning, og det er korrekt, at især Danmark gjorde alt uden at informere os og forhandle med den grønlandske befolkning. Og det er korrekt, at det var Danmark alene, der lavede en forsvarsaftale i 1951 uden om Grønlands befolkning.

Her i salen har jeg efterhånden sagt utallige gange, at forsvarsaftalen fra 1951 mellem USA og Danmark skulle revideres, og at Grønland selvfølgelig skulle være med under revisionsarbejdet.

Det ser nu ud til, at der skal tilføjes tillægsaftaler i forbindelse med forsvarsaftalen. Men kan vi stole på det? Og vil USA i så fald rette sig derefter?

Som formand for Landstingets udenrigs- og sikkerhedsudvalg har jeg den mening, at hele Grønlands Landsting og landsstyre kræver at få indsigt i forsvarsaftalen og at få den genforhandlet, så også forsvarsaftalen anerkender de nuværende grønlandske myndigheder.

Vi fik indført Grønlands hjemmestyre i 1979, og derefter kunne et andet land ikke – skal vi sige heller ikke Danmark – vedtage hvad som helst med en anden stat uden om Grønlands Landsting og landsstyre.

Sammen med den danske regering krævede vi engang at få Dundas tilbage til Thulebefolkningen fra amerikanernes såkaldte forsvarsom-

råde. USA nægtede at medvirke og krævede endda, at Grønland skulle administrere området for amerikanerne. Hvem kan acceptere et sådant forslag? Grønland er grønlændernes land. En udefrakommende stat må ikke dirigere os. Det er gæsten, der må betale for sine foretagender.

Som sagt kunne jeg genkende forslagsstillerens argumenter fra mine udtalelser her i Tinget. Men Forsvarskommissionens arbejde er færdigt dette år, og jeg håber, at forsvarsområderne er taget med i kommissionsarbejdet. Foreløbig må jeg sige, at jeg er nødt til at spare på krudtet, indtil Forsvarskommissionens arbejdet er tilendebragt i 1998.

I øvrigt vil jeg takke forslagsstillerne for, at de holder dette politiske emne varmt.

Keld Albrechtsen (EL):

Jeg vil gerne sige tak til hr. Hans Pavia Rosing og hr. Otto Steenholdt for deres indlæg i debatten, og efter forslagsstillerens opfattelse kunne udvalgsbehandlingen i virkeligheden gennemføres med et fornuftigt resultat, hvis man lagde de to taler til grund, som hr. Hans Pavia Rosing og hr. Otto Steenholdt netop har holdt.

Desværre må man konstatere, når man lytter til ministeren og de fleste af partierne, at der er et pænt stykke vej til at opnå det mål, som man har opstillet fra grønlandsk side, nemlig en revision af aftalen med Grønland som part – naturligvis – i en ny aftale.

Det, som gør, at der er en række forhold, der efter vores opfattelse nødvendiggør, at Grønland naturligvis må være part i en sådan aftale, er jo, at man har placeret militære installationer på grønlandsk territorium uden nogen sinde at spørge den grønlandske befolkning, om man måtte gøre noget sådant. Og derfor må det være klart, også når man tager den – som hr. Hans Pavia Rosing formulerede det – ændrede forfatningsmæssige situation i betragtning, at det må være sådan, at en fortsat tilstedeværelse af en sådan militær installation må kræve, at det har grønlandsk accept.

Ministeren siger, at der fortsat vil være brug for varsling med hensyn til missilangreb og satellitsporing. Det er jo muligt, at man fra grønlandsk side i forbindelse med en aftale vil acceptere sådanne funktioner. Det er jo muligt. Men det må da være et minimumskrav, at det land, som skal lægge territorium til sådanne ting, også kan acceptere det i fremtiden. Det synes jeg virker helt elementært. Og derfor må

Grønland naturligtvis deltage i sådanne forhandlinger.

Så kan man, som hr. Hans-Pavia Rosing, håbe, at det ikke bliver aktuelt, at Thulebasen vil blive anvendt i et antimissilforsvar. Jeg har desværre nok en lidt mere pessimistisk vurdering, for præsident Clinton har ikke taget afstand fra princippet i etablering af et sådant antimissilforsvar; han var bare ikke tilhænger af det præcise republikanske forslag, som blev fremlagt.

Man må desværre vurdere det sådan, at risikoen for, at USA rent faktisk i de kommende år tager fat på at udvikle et sådant antimissilforsvar, faktisk er ganske betydelig. Og det er ikke alene Rusland, man dér har i kikkerten; man henviser også til lande som Kina og Iran. Så på den militære side mener jeg, at der er en række spørgsmål, hvor Grønland har krav på svar.

Så er der den civile side, hvor man åbenbart fra amerikansk side er indstillet på at aflevere Dundasområdet, men til gengæld stiller nogle krav af økonomisk art til Grønland, som virker helt urimelige.

Der er miljøside og etablering af miljø- og jagtområderne. Jamen det er jo indlysende, at det må være et grønlandsk anliggende, at miljø- og jagtområder bliver reetableret. Der er spørgsmålet om nye formål i området, som f.eks. turisme eller arktisk miljøcenter, og hvad der ellers kunne komme ind i billedet.

Med hensyn til denne lange liste af sager, som skal afklares, kan vi ikke se nogen anden fornuftig og naturlig løsning, end at det bliver en forhandling om en aftalerevision med Grønlands landsstyre som part i denne aftale. Og det er baggrunden for, at vi har fremsat forslaget.

Vi må konstatere, at et stort flertal her i Folketingssalen umiddelbart har afvist forslaget, men vi håber da så, at man fra grønlandsk side vil stå fast på sit ønske, og at det vil være muligt for os skridt for skridt at bevæge flertallet her i Folketingssalen, således at man når frem til en endelig afvikling af det system, der blev etableret i kolonitiden, hvor det var Danmark, der bestemte suverænt over udenrigspolitikken, og hvor Grønland ikke havde indflydelse på, hvad der foregik.

Udenrigsministeren (Niels Helveg Petersen): Jeg vil gerne takke også de to grønlandske ordførere, og så vil jeg for min part slutte denne debat af med at supplere med en oplysning:

Hjemmestyret lancerede sidst i september tanken om, at man kunne foreslå Forsvarskommissionen at se nærmere på forsvarsområdenes rolle. Under mit besøg i Grønland den 27. oktober 1997 drøftede jeg ideen med landsstyreformanden. Vi var enige om, at det var et interessant forslag. Det var et vigtigt emnefelt, som Forsvarskommissionen ellers ikke kommer nærmere ind på under sit udredningsarbejde.

I et brev til Forsvarskommissionens formand foreslog jeg derfor, at Forsvarskommissionen ser nærmere på forsvarsområdenes rolle og til brug for Forsvarskommissionen lader Udenrigsministeriet og Forsvarsministeriet udarbejde en analyse af forsvarsområdenes betydning for dansk sikkerhedspolitik. Den 14. januar i år har Forsvarskommissionen givet sin tilslutning til dette forslag, og det vil sige, at der bliver gennemført en sådan analyse.

Hermed sluttede forhandlingen, og forslaget overgik derefter til (anden) sidste behandling.

Afstemning

Formanden:

Jeg foreslår, at forslaget til folketingsbeslutning henvises til det udvalg, der den 5. december 1997 blev nedsat til behandling af lovforslag om Grønland. Hvis ingen gør indsigelse, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den sidste sag på dagsordenen var:

14) Første behandling af beslutningsforslag nr. B 76:

Forslag til folketingsbeslutning om håndhævelse af associeringsaftalen mellem EU og Israel.

Af Keld Albrechtsen (EL) og Søren Søndergaard (EL).

(Fremsat 26/11 97).

Forslaget sattes til forhandling.